

कविकुलगुरु–कालिदास–संस्कृत–विश्वविद्यालयः
रामटेकम्

परमपूजनीय–माधवसदाशिवगोळवलकरगुरूजी–गुरुकुलस्य शुभारम्भः
तथा
नूतनशैक्षिकभवनस्य
लोकार्पण–समारोहः

दि. 05.02.2019

सचित्रवार्ता

Hon'ble Chancellor & Governor of Maharashtra **Shri. C. Vidyasagar Rao** garlanding P.P. Shri.Golwalkar Guruji idol at the Lokarpan Samaroha.

Galaxy of Dignitaries at Lokarpan Samaroha.
Hon'ble Chancellor & Governor of Maharashtra **Shri. C. Vidyasagar Rao**,
Hon'ble Dr. Pankaj Chande, Former VC, KKSU, **P.P. Shri Vishweshteerth Shripadswamiji**, Bengluru.
Respected **Shri Bhaiyyaji Joshi**, Sarkaryawaha, RSS, **Hon'ble VC Prof. Shrinivasa Varakhedi,**
Shri. Girishji Vyas, MLA

(From Left) Hon'ble Shri. C. Vidyasagar Rao, Hon'ble Prof. Shrinivasa Varakhedi, VC, Shri. Girishji Vyas, MLA
(From Right) Parampujya Shri Vishveshteertha Shripad Swamiji, Hon'ble Dr. Pankaj Chande, Founder VC, KKSU,
Respected Shri. Bhaiyyaji Joshi and Shri. Santosh Wadikar, Deputy Engineer, KKSU
at the inaugural of Sharadha Peeth

P. P. Shri Vishveshteertha Shripad Swami inaugurating Shri.Golwalkar Guruji Gurukul by lighting the Traditional lamp.

Hon'ble VC felicitating 1) Hon'ble Chancellor & Governor of Maharashtra Shri. C.V. Vidyasagar Rao 2) P. P. Shri Vishveshteertha Shripad Swamiji 3) Hon'ble Shri Nitinji Gadkari 4) Respected Shri. Bhaiyyaji Joshi

Media Coverage

We are extremely grateful to Print & Electronic Media for their cooperation for good coverage

गोळवलकर गुरुकुल लोकार्पण समारंभ उद्या

रामटेक. कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय, रामटेक येथे प.पू. माधव सदाशिव गोळवलकर गुरुजी गुरुकुलचा लोकार्पण सोहळा 5 फेब्रुवारी रोजी सकाळी 10 वाजता संपन्न होणार आहे. या लोकार्पण सोहळ्याचे अध्यक्षस्थान महाराष्ट्राचे राज्यपाल आणि विश्वविद्यालयाचे कुलपती सी.विद्यासागर राव भूषविणार आहेत. मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस आणि केंद्रीय परिवहन मंत्री नितीन गडकरी प्रमुख अतिथी म्हणून उपस्थित राहणार आहेत. श्रीपादस्वामी कर्नाटक आणि राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघाचे सरकार्यवाह भैय्याजी जोशी यांचे दिव्य सानिध्य आणि शुभाशीर्वाद लाभणार आहेत. सोबतच उच्च व तंत्रशिक्षण ... विनोद तावडे ...

यात गोळवलकर गुरुजी गुरुकुल शुभारंभ आणि नूतन शैक्षणिक भवनाचे लोकार्पण देवेंद्र फडणवीस यांच्या हस्ते, गोळवलकर गुरुजींच्या प्रतिमेचे अनावरण केंद्रीय मंत्री नितीन गडकरी, शारदापीठस्थापना मंडिलचे अनावरण श्रीपादस्वामी यांच्या हस्ते करण्यात येईल. या सर्व कार्यक्रमांचे अध्यक्षस्थान महाराष्ट्राचे विद्यासागर राव भूषविणार आहेत. या भव्य वास्तूच्या लोकार्पण सोहळ्याला अधिकाधिक ...

संस्कृत भाषेच्या अभ्यासासाठी जागतिक स्तरावर संशोधनाला प्रोत्साहन द्यावे

चे. विद्यासागर राव

नागपूर. संस्कृत भाषेला जागतिक स्तरावर मान्यता मिळत असून जर्मन, अमेरिका, ऑस्ट्रेलिया आदी प्रमुख विद्यापीठामध्ये संस्कृत भाषेचे अध्ययन होत आहे. कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विद्यापीठाने जगातील विद्यापीठांसोबत समन्वय साधून संस्कृत अध्ययनासोबत संशोधनाला प्रोत्साहन देत एक प्रमुख अध्ययन केंद्र म्हणून विकसित करावे, असे प्रतिपादन राज्यपाल चे. विद्यासागर राव यांनी केले. रामटेक येथील कवी कुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय येथे माधव सदाशिव गोळवलकर गुरुजी गुरुकुलाचा शुभारंभ तसेच नवीन शैक्षणिक भवनाचे लोकार्पण राज्यपाल चे. विद्यासागर राव यांच्या हस्ते झाले. तसेच गोळवलकर गुरुजींच्या प्रतिमेचे अनावरण व शारदापीठाचे शिलान्यास अनावरण राज्यपालांच्या हस्ते झाले. ...

संस्कृत सर्वसामान्यांपर्यंत पोहचावे

भारतीय संस्कृतीचे प्रतिबिंब

संस्कृत अनेक भाषांची जननी

संस्कृत भाषा वैश्विक बने : राज्यपाल

अध्ययन के लिए विश्व स्तर पर समन्वय करें

संस्कृत अनेक भाषाओं की जननी

गोलवलकर स्मृति भवन पहुंचे

संस्कृत भाषा एका विशिष्ट वर्गाची नाही

राज्यपाल विद्यासागर राव म्हणाले, संघस्थानावरून आल्याचा अभिमान

केंद्रीय मंत्री नितीन गडकरी यांचे प्रतिपादन

वादाला तोंड फुटण्याची चिन्हे

संस्कृत अध्ययन को वैश्विक प्रोत्साहन मिले

रामटेक में गोलवलकर ...

स्वयं की बिजली तैयार करेगा विश्वविद्यालय

लोकमत समाचार

गर्व है कि 'संघस्थान' से आए हैं: राज्यपाल

संघ को लेकर कई गलत धारणाएं

नागपुर | 5 फरवरी | लोस सेवा

केंद्र व राज्य सरकार के कामकाज में राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघ (आरएसएस) के हस्तक्षेप को लेकर लग रहे आरोपों के बीच मंगलवार को राज्य के राज्यपाल सी.विद्यासागर राव ने जमकर संघ की पैरवी की. संघ व संघ की कार्यशैली के विषय में खुलकर विचार व्यक्त किए. साथ ही कहा कि 'संघस्थान' को लेकर ...

सुबह की प्रार्थना में करते हैं देशभक्तों को याद

राज्यपाल ने कहा कि आरएसएस सुबह की अपनी प्रार्थना में देश के विभिन्न भागों के संतों, समाज सुधारकों और देशभक्तों को याद करता है, यह संघ के 'समावेशी' दृष्टिकोण को दिखाता है. विश्व गुरु का अपना वैभव फिर से पाने के लिए हमें ऐसी शिक्षा व्यवस्था की जरूरत है, जो भारतीय हो और जो नवाचार और उद्यमशीलता की भावना को बढ़ावा दे.

अध्यक्षता कर रहे राज्यपाल ...

Sanghstan: 'Proud' guv coins new term for RSS

Sarfaraz Ahmed
@timesgroup.com

Ramtek: Making no qualms about the government's association with Rashtriya Swayamsevak Sangh (RSS), Maharashtra governor Ch Vidyasagar Rao, on Tuesday, said he was proud to be part of 'Sanghstan' and there were lots of misconceptions about the saffron organization.

The new term, publicly used by Rao to denote the Nagpur-based RSS, took even dignitaries, who also started as pracharaks, by surprise as it was used perhaps for the time.

The statement came before ...

Governor Ch Vidyasagar Rao was speaking during the inauguration ceremony of MS Golwalkar Gurukul at KKSU in Ramtek

> Contrary to what the opponents of the Sangh say, the RSS is one of the most secular and inclusive organizations. The RSS has always respected the right of individuals to practice their own faith and religion
>
> CH VIDYASAGAR RAO GOVERNOR

... come from Sanghstan and we are proud to be associated with it." He used the word se...

... te example of Bhaskaracharya. He was the first in the world to calculate accurate...

The Hitavada
Nagpur City Line | 2019-02-06

महाराष्ट्र टाइम्स नागपूर

संस्कृत अध्ययन, संशोधनाला प्रोत्साहन द्यावे

रामटेकात उद्या गुरुकुलाचे लोकार्पण

WWW.LOKSATTA.COM
बुधवार, ६ फेब्रुवारी २०१९

... फडणवीस, केंद्रीय मंत्री नितीन गडकरी तर श्रीविश्वेशतीर्थ श्रीपादस्वामी, राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघाचे सरकार्यवाह भैया जोशी, उच्च व तंत्रशिक्षणमंत्री विनोद तावडे, ऊर्जामंत्री चंद्रशेखर बावनकुळे, खासदार कृपाल तुमाने, आमदार डी. मल्लिकार्जुन रेड्डी, विधानपरिषद सदस्य गिरीश व्यास, कुलगुरू डॉ. पंकज चांदे, माजी कुलगुरू डॉ. उमा वैद्य, कुलगुरू प्रो. श्रीनिवास वरखेडी यांची उपस्थिती राहणार आहे. गोळवलकर गुरुजी गुरुकुल शुभारंभ आणि नूतन शैक्षणिक भवनाचे लोकार्पण मुख्यमंत्री फडणवीस यांच्या तर गोळवलकर गुरुजींच्या प्रतिमेचे अनावरण केंद्रीय मंत्री गडकरी यांच्या हस्ते करण्यात येईल. या सोहळ्याला नागरिकांनी उपस्थित रहावे, असे आवाहन कुलसचिव डॉ. रामचंद्र जोशी यांनी केले.

जागतिक स्तरावर संस्कृत संशोधनाला प्रोत्साहन द्या

राज्यपाल सी. विद्यासागर राव यांचे आवाहन
संस्कृत विद्यापीठात गोळवलकर गुरुजी गुरुकुलाचा शुभारंभ

'KKSU must strive for collaboration with other varsities'

Golwalkar Guruji Gurukulam inaugurated at KKSU

Plaque to mark inauguration of Madhav Sadashiv Golwalkar Guruji Gurukulam at Kavikulguru Kalidas University, unveiled by Governor Ch Vidyasagar Rao, Shreevishweshteertha Shreepad, Dr Shrinivasa Varakhedi, Bhaiyyaji Joshi and MLC Girish Vyas look on.

अभिवादन

महेश सावंत

राष्ट्रचिंतक श्रीगुरुजी

राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघाचे द्वितीय सरसंघचालक माधव सदाशिव गोळवलकर यांचा आज तिथीनुसार जन्मदिन. सर्वच जण त्यांना आदराने श्रीगुरुजी म्हणायचे. त्यामुळे पुढेही ते श्रीगुरुजी याच नावाने ख्यात पावले. राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघाचे विस्तारकार्य आणि देशाच्या संरक्षणासाठी त्यांनी केलेले मार्गदर्शन हे योगदान मोलाचे असून अविस्मरणीय आहे.

श्रीगुरुजींनी बनारस हिंदू विश्वविद्यालयातून बी.एस्सी. व प्राणिशास्त्रात एम.एस्सी.ची पदवी मिळवली. ... बनारस हिंदू विश्वविद्यालयातून त्यांना तीन वर्षांसाठी अध्यापनासाठी बोलावणे आले. ...

सकाळ

पृथ्वीच्या परिभ्रमणाचे संशोधन जगापुढे यावे

गोळवलकर गुरुजी गुरुकुलाच्या लोकार्पणप्रसंगी राज्यपाल सी. विद्यासागर राव यांचे आवाहन

CityLine

The Hitavada
NAGPUR ■ Wednesday ■ February 6 ■ 2019

'KKSU must strive for collaboration with other varsities'

Dignitaries in large numbers attending the programme. (Right) Ch Vidyasagar Rao addressing the gathering after inauguration of Golwalkar Guruji Gurukulam. Union Minister Nitin Gadkari, Guardian Minister Chandrashekhar Bawankule, Shreevishveshteertha Shreepad, Dr Shrinivasa Varakhedi, Bhaiyyaji Joshi, MLA Mallikarjun Reddi present (Pics by Satish Raut)

Govt for solar system at KKSU

Statue of Golwalkar Guruji unveiled

We are heartiest thankful to the editors of daily Tarun Bharat - Shri. Gajanan Nimdeo & Daily Sakal - Shri. Shailesh Pande Sir their cooperation & to Prof. C.G. Vijayakumar.

तरुण भारत

Main Edition | 2019-02-05

प्रासंगिक

राष्ट्रऋषी श्रीगुरुजी आणि गुरुकुल...

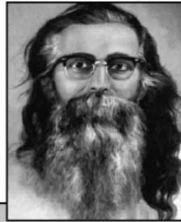
डॉ. सुमंत दत्ता टेकाडे

भारत देश हा प्राचीन काळापासूनच नररत्नांची खाण म्हणून ओळखला जातो. आपल्या विलक्षण पांडित्याने, अद्वितीय शौर्याने, अपरिमित त्यागाने, निस्सीम भक्तीने अन् आत्यंतिक करुणेने विश्वाला आपल्या कवेत घेतलेले महात्मे, या भूमीइतके जगाच्या इतर भागात जन्मलेले ज्ञात नाही. आणि विशेष म्हणजे, या सर्वांच्या अमर्याद कर्तृत्वाला मानवतेचे व विनम्रतेचे कोंदण होते. ज्यांनी विश्वाचे कोडे उलगडले, ज्ञानाची कवाडे उघडली, खगोल-अंतरिक्षादी गूढ विषय जनमानसासमोर सोप्या भाषेत मांडले, ज्यांनी आयुर्वेद, योग, अध्यात्म यातील विज्ञान जगासमोर आणले ती ऋषितुल्य व्यक्तिमत्त्वे तितकीच आत्मविलोपी होती. अशा महारथी-अतिरथींच्या परंपरेला साजेशा एका विभूतीची गाथा मांडण्याची ही अनधिकारी चेष्टा. भारतमातेला ललामभूत वाटावी अशी ही आधुनिक काळातील ऋषितुल्य विभूती म्हणजे श्री माधव सदाशिवराव गोळवलकर उपाख्य 'श्रीगुरुजी!' त्यांचे घराणे मूळ कोकणातील गोळवली गावाचे. तिथली पाध्येपणाची वृत्ती त्यांच्या घराण्याकडे असल्याने 'पाध्ये' हेच त्यांचे आडनाव पडले. पुढे पंढरपूर, पैठणला स्थायिक होताना 'गोळवलकर पाध्ये' आणि तद्नंतर केवळ 'गोळवलकर' असे या परिवाराचे आडनाव झाले. याच घराण्यातील सदाशिवराव व रायकर कुटुंबातून आलेल्या लक्ष्मीबाईंच्या पोटी माघ कृ. एकादशी, दि. १९ फेब्रुवारी १९०६ रोजी नागपूरला रायकरांच्या घरी (आजोळी) एका मुलाचा जन्म झाला. नाव ठेवण्यात आले साक्षात योगेश्वर श्रीकृष्णाचेच 'माधव.' हे माधव म्हणजे पुढे राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघाचा अतिभव्य, विराट रथ तेहत्तीस वर्षे समर्थपणे चालविणारे सारथी 'श्रीगुरुजी' होत!

जन्म नागपूरला झाला असला, तरी पैतृक घर रामटेकला असल्याने माधवांचा बराच काळ तिथे (रामटेकला) व्यतीत झाला. रामचंद्रांच्या भूमीत 'माधव' आकार घेत होते (हे घर सदाशिवरावांनी निवृत्त झाल्यावर १९३० ला विकत घेतले. जे पुढे श्रीगुरुजींनी आपल्या मृत्युपत्राद्वारे भारतीय उत्कर्ष मंडळाच्या नावावर केले). घरचे वातावरण धार्मिक असल्याने लौकिक शिक्षणासोबतच धार्मिक आचारपद्धती व स्तोत्रमंत्रांचे पठण हे दिनचर्येचाच भाग होते. बालपणापासूनच तीक्ष्ण मेधाशक्ती व धारणाशक्ती लाभलेला हा बालक होता. ऋतंभरा प्रज्ञा अन् तर्ककठोर आकलनशक्ती असल्याने, कुणी काही सांगितले म्हणून जसेच्या तसे घ्यावे, हा मुळी स्वभावच नव्हता. त्या गोष्टीचा अभ्यास करून विज्ञानाच्या कसोटीवर जर ते खरे उतरत असेल तरच त्याचा स्वीकार करण्याची वृत्ती होती. मेडिकलची वाट धरण्याची उत्कट इच्छा असतानाही, काही अपरिहार्य कारणांनी विज्ञानशाखेकडे वळावे लागले. पहिले नागपुरातील हिस्लॉप कॉलेज आणि मग बनारस हिंदू विश्वविद्यालयातून बी. एस्सी. व एम. एस्सी. (प्राणिशास्त्र) पदवी प्राप्त केली. तिथे असलेल्या प्रचंड ग्रंथालयामुळे अफाट वाचन करण्याची संधी मिळाली. मुळात विज्ञाननिष्ठ स्वभावाला या वाचनामुळे अन् पदव्युत्तर शिक्षणामुळे धार चढली. संस्कृतचा प्रचंड व्यासंग होता. हिंदू धर्मशास्त्र, वेदान्त अशा अगणित विषयात हातखंडा होता. काशीला रामकृष्ण आश्रमाशी आलेला संपर्क नागपूरला आल्यावर अजून दृढ झाला. वैचारिक अधिष्ठान प्राप्त झाले. काशीलाच भय्याजी दाणी आदी तरुण स्वयंसेवकांमुळे त्यांचा संघाशीही संबंध आला. या तरुणांची भारतमातेविषयी श्रद्धा अन् संघकार्याविषयी तळमळ पाहून माधवराव हरवून जात. सामाजिक कार्यात आकंठ बुडालेल्या या तरुणांचा अभ्यास करवून घेत. त्यांची हरप्रकारे काळजी घेणारे माधवराव होते. याच लोभापोटी या तरुणांनी त्यांना 'गुरुजी' हे नामाभिधान दिले, जे शेवटपर्यंत माधवरावांच्या व्यक्तिमत्त्वाशी समरस होऊन राहिले. डॉ. हेडगेवारांच्या आवाहनावरून ते नागपूरचा विजयादशमी उत्सव बघायला आले.

डॉक्टरांच्या परीसस्पर्शाने ज्यांचे जीवन उजळून निघाले अशांच्या यादीत गुरुजींचे नाव जोडले गेले. हा संपर्क शनैः शनैः वाढत गेला. श्रीगुरुजींची सामाजिक व राष्ट्रीय दृष्टी व्यापक होत गेली.

पण, मूळ आध्यात्मिक वृत्ती, हिमालयाची ओढ, संन्यस्त जीवन जगण्याची इच्छा त्यांच्या आंतरिक ऊर्मीला स्वस्थ बसू देईना. म्हणूनच कुणाला न सांगता माधवराव सारगाछीला गेले. गुरू अखंडानंदांची अहर्निश सेवा केली. १९३७ ला त्यांना दीक्षा प्राप्त झाली. जणू मोक्षाचे द्वार उघडले गेले. आयुष्याचे गंतव्य समोर दिसत होते आणि जणू नियतीनेच गुरूंच्या मुखातून आकाशवाणी केली की, तुझा जन्म एकान्तात राहण्यासाठी नाही, लोकान्तात जगण्यासाठी आहे.

अन् काय आश्चर्य, सर्व आध्यात्मिक सुखे समोर हात जोडून उभी असताना हा माणूस 'अर्धवृत्त' करतो आणि नागपूरला येऊन संघकार्यात स्वतःला झोकून देतो. डॉ. हेडगेवारांच्या अंतिम काळात या दुसऱ्या गुरुचीही सेवा केली. डॉक्टरांचे ते बहिश्चर प्राणच ठरले. डॉक्टरांनीही गुरुजींचे व्यक्तिमत्त्व अचूक हेरले व अधिकाऱ्यांशी चर्चा करून त्यांच्या (गुरुजीं)वर सरसंघचालक पदाचे दायित्व सोपविले. हे वर्ष होते १९४०.

यानंतर गुरुजींचा झंझावात सुरू झाला. दुसऱ्या महायुद्धाने कोंदून गेलेले आंतरराष्ट्रीय आसमंत व ब्रिटिशविरोधी चळवळींमुळे भारतीय आसमंतात उडालेला धुराळा. अशा अटीतटीच्या काळात श्रीगुरुजींच्या अचाट बुद्धिमत्तेतून स्वतःच्या आयुष्याचा काही काळ पूर्णवेळ संघकार्यासाठी देणाऱ्या तरुण प्रचारकांची अभिनव व्यवस्था आकारास आली. संघाची अपुरी शक्ती बघता, बेचाळीसच्या आंदोलनात संघटन म्हणून न उतरताही गुरुजींनी स्वयंसेवकांना नागरिक म्हणून उतरण्याचा पवित्रा घेतला. १९४६ ला मुस्लिम लीगने सुरू केलेली डायरेक्ट ॲक्शन, ४७ ला स्वातंत्र्यासोबत प्राप्त झालेली रक्तरंजित फाळणी, ४८ ला गांधीहत्येनंतर उसळलेला आगडोंब आणि त्यातून तावूनसुलाखून गुरुजींनी बाहेर काढलेला रा. स्व. संघ. हा संपूर्ण कालखंड म्हणजे त्यांचा संयम, विवेक, निर्धार, नेतृत्व व निर्णयक्षमता यांची व संघाची अग्निपरीक्षाच ठरला. भारतीय राष्ट्रीय क्षितिजावर एका धोरणी, तेजस्वी, द्रष्ट्या, देशभक्त , विवेकी, तरुण नेतृत्वाचा उदय सर्व राष्ट्रवादी शक्तींसाठी आल्हाददायक ठरला.

यानंतर मात्र 'मोहीम मांडिली मोठी' या उक्तीनुसार, गुरुजींनी राष्ट्रीय पटलावर मांडलेला पसारा भल्याभल्यांच्या हृदयात धडकी भरविणारा ठरला. संघबंदी बिनशर्त उठल्यावर गुरुजींनी राष्ट्रीय विचारांनी भारलेल्या संस्थांच्या शुभारंभाचा धडाकाच लावला. देशभक्त शक्तींनी अंतिम विजय दृष्टिपथात ठेवून निर्णायक आघाडी उघडली. १९४९ ला अ. भा. विद्यार्थी परिषद, ५१ ला जनसंघ, ५२ ला वनवासी कल्याण आश्रम, ५५ ला भारतीय मजदूर संघ, ६४ ला विश्व हिंदू परिषद, ६९ ला दीनदयाल शोध संस्थान, ७२ ला विवेकानंद केंद्र... अशा आजच्या दिग्विजयी संघटनांची पायाभरणी स्वतः गुरुजींनी केली.

तेहतीस वर्षांच्या सक्रिय सरसंघचालकपदाच्या कारकीर्दीमध्ये दरवर्षी दोन वेळा असा सहासष्ट वेळा त्यांनी संपूर्ण भारताचा प्रवास केला. दहा हजारांवर पत्रे स्वहस्ते लिहिली. अक्षरशः लाखो स्वयंसेवकांना भेटले, त्यांची नावेसुद्धा लक्षात ठेवली. देशभरातून सातत्याने मिळणाऱ्या संवेदनशील माहितीचे अन्वयार्थ काढून ती (माहिती) संबंधितांपर्यंत पोचविली. सामाजिक आयामांपासून सुरक्षाविषयक राष्ट्रीय नीतिनिर्धारणापर्यंत त्यांची प्रज्ञा अनिरुद्ध संचार करत असे. आपली संपूर्ण आध्यात्मिक शक्ती, सारी पुण्याई, सारी तपश्चर्या त्यांनी संघमंदिराचा पाया भक्कम करण्यात अक्षरशः ओतली. डॉक्टरांनी दिलेल्या शाखा नावाच्या तंत्राला गुरुजींनी भारतमातेच्या पूजेचे आध्यात्मिक अधिष्ठान दिले. अद्वैत सिद्धांताचा त्यांना झालेला साक्षात्कार हा त्यांचा प्रतिपाद्य विषय असे. पण, त्याचा आविष्कार स्वयंसेवकांच्या आपापसातील प्रेमळ संबंधांचा असे. संघकार्य नित्य 'वर्धिष्णुर्विश्ववंदिता' होईल, याची त्यांनी दक्षता घेतली. "मृत्यूनंतर माझे स्मारक बांधू नये, श्राद्ध करू नये, पैतृक घर भारतीय उत्कर्ष मंडळाला द्यावे, अंतिम ही विनवणी..." अशा त्यांच्या वाक्यांमधून त्यांची आत्मविलोपी वृत्ती दृग्गोचर होते. संघकार्य हेच माझे ईश्वरप्रदत्त कार्य आहे, या अव्यभिचारी श्रद्धेतून आध्यात्मिक पिंड असलेला हा योगी एकान्तात न राहता, एखाद्या दिग्विजयी नेत्यासारखा लोकान्तात कसा वावरला, हे माझ्यासारख्या मॅनेजमेंट शाखेच्या विद्यार्थ्याला न उलगडलेले कोडेच आहे.

अशा या विभूतिमत्त्वाची मुळे ज्या रामटेकशी जोडली गेली आहेत, त्या शहरात कवी कुलगुरू कालिदास संस्कृत विद्यापीठ असणे हा निव्वळ योगायोग नाही. आपल्या प्राचीन संस्कृत ग्रंथांमध्ये निहित ज्ञानाचा प्रचंड मोठा खजिना पुन्हा उघडून जनमानसाच्या कल्याणाचा, विश्वबंधुत्वाचा दिग्विजयी उद्‌घोष पुनश्च एकदा करण्याचे शिवधनुष्य विद्यापीठाने पेलले आहे. त्यायोगे सातत्याने या विषयांवर कार्यशाळा, अध्ययन, अध्यापन, परिसंवाद आदी गोष्टींना प्राधान्य दिले जाते. आता विद्यापीठाच्या शिरपेचात आणखी एक मानाचा तुरा खोवला जाणार आहे अन् तो म्हणजे 'गुरुकुल!' आपल्या प्राचीन संस्कृतीमध्ये गुरुकुलाचे अत्युच्च स्थान आहे. बालवयापासून गुरुगृही राहून योग, विद्या, सेवा, चारित्र्ये, नीतिमत्ता यांचे उत्तम शिक्षण दिले जात असे. तर्काधिष्ठित, व्यवहारकुशल, चारित्र्यवान व नीतिमत्तेने भारलेले नागरिक घडविणारी ही गुरुकुल संकल्पना होती. त्याच धर्तीवर विद्यापीठाद्वारे सुरू करण्यात येणाऱ्या गुरुकुलामध्ये व्याकरण, साहित्यशास्त्र, वेदान्त, वेद-वेदांग या शाखा राहणार आहेत. संस्कृत साहित्यात जी जागतिक मूल्ये, ज्ञान व वैज्ञानिक दृष्टिकोन आहे, त्याची पुनश्च स्थापना करणे. भारताचा प्राचीन वारसा आणि आधुनिक विज्ञान यांची सांगड घालणे. आजच्या शैक्षणिक गरजा आणि प्राचीन ज्ञान यातील दुवा बनून विद्यार्थ्यांना भविष्यातील आव्हानांसाठी तयार करणे. विविध क्षेत्रांत संशोधन, नावीन्यता इत्यादींना प्रोत्साहन देणे व त्यातील दर्जेदार उच्च शिक्षणासाठी मंच उपलब्ध करून देणे, आदी उद्दिष्टे समोर ठेवून हे गुरुकुल कार्य करणार आहे. शास्त्रांचे अध्ययन हा तर मूळ हेतू आहेच, परंतु त्याशिवाय विविध संगणकीय अभ्यासक्रम, आय. सी. टी.सारखा अद्ययावत तंत्रज्ञान, इंग्रजी भाषेचे अभ्यासक्रम आदी गोष्टी विद्यार्थ्यांसाठी अत्यंत उपयुक्त ठरतील. गुरुकुलात विद्यार्थ्यांना शिक्षकांचा परिपूर्ण सहवास व मार्गदर्शन लाभेल. शिक्षकांचे विद्यार्थ्यांच्या शारीरिक, मानसिक व आध्यात्मिक विकासाकडे पूर्ण लक्ष असेल. या गुरुकुलामध्ये प्राक्-शास्त्री (बारावी), शास्त्री (पदवी), आचार्य (पदव्युत्तर) व विद्यापरिधी (पीएच. डी.) असे अभ्यासक्रम राहतील.

सर्वांत महत्त्वाची आणि अभिमानाची बाब म्हणजे, या गुरुकुलाला श्रीगुरुजींचे नाव देण्यात येणार आहे. ज्या गुरुजींनी सुरुवातीच्या आयुष्यात संस्कृत भाषेचा दांडगा अभ्यास केला, धर्मशास्त्र, वेदान्त, प्राचीन ग्रंथ यांसारख्या विषयांचा त्यांचा व्यासंग होता.

याच विषयांचे अध्ययन, चिंतन, मनन व पुढे संघकार्यात ज्यांनी अनुशीलन केले त्या श्रीगुरुजींचेच नाव या आधुनिक गरुकुलास देताना, कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विद्यापीठाच्या संचालक मंडळाच्या द्रष्टेपणाचा प्रत्यय येतो. जी तत्त्वे, जी मूल्ये श्रीगुरुजींच्या जीवनाचा पाया होती, तीच तत्त्वे नवीन पिढीमध्ये रुजविण्यासाठी कंबर कसलेल्या गुरुकुलाचे भविष्य उज्ज्वल आहे. श्रीगुरुजी, रामटेक, संस्कृत, वेदान्त, विज्ञान हे सगळे मोती एकाच माळेमध्ये ओवून विद्यापीठाने जो हार गुंफला आहे ते गुरुकुल केवळ रामटेक, विदर्भ व महाराष्ट्राचीच नव्हे, तर भारताची शान म्हणून 'यावच्चंद्रदिवाकरौ' शोभून दिसावे.

श्रीगुरुजींनी ज्या धडाडीने संपूर्ण भारत व्यापून टाकणारी दिग्विजयी संघटना उभी केली, त्या गुरुजींच्या नावे सुरू होणारे हे गुरुकुल त्याच धडाडीने आपले कार्यक्षेत्र व्यापत 'वर्धिष्णुर्विश्ववंदिता' व्हावे, हीच ईश्वरचरणी प्रार्थना!

९९२३८३९४९०

सकाळ

वैशिष्ट्यपूर्ण गुरुकुल

कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय, रामटेक येथे गोळवलकर गुरुजी स्मृती गुरुकुलाचे लोकार्पण महाराष्ट्राचे राज्यपाल आणि विश्वविद्यालयाचे कुलपती श्री. सी. विद्यासागर राव यांच्या अध्यक्षतेत आणि भय्याजी जोशी, सरकार्यवाह, राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघ यांच्या प्रमुख उपस्थितीत आणि मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांच्या हस्ते आज, ५ फेब्रुवारी २०१९ रोजी संपन्न होत आहे. त्यानिमित्त लेख...

डॉ. रेणुका बोकारे

कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय हे महाराष्ट्रातील एकमेव संस्कृत विद्यापीठ आहे. भारतातील प्रचंड ज्ञानखजिना संस्कृत भाषेत निहित आहे, याची जाणीव असल्यानेच या प्राचीन ज्ञानभांडाराचे संरक्षण, संवर्धन व पुढील पिढीत संक्रमण करण्यासाठी, संस्कृत भाषेचा प्रचार-प्रसार करण्यासाठी या विश्वविद्यालयाची स्थापना महाराष्ट्र शासनाने १९९७ मध्ये रामटेक येथे केली. महाकवी कालिदासांनी रामगिरी येथे 'मेघदूतम' या रसपूर्ण खंडकाव्याची रचना केली. कविकुलगुरू कालिदासांचा रामटेकशी असणारा हा भावबंध लक्षात घेऊन तसेच संस्कृत साहित्यातील असामान्य प्रतिभावंत महाकवीची स्मृती चिरस्थायी स्वरूपात जपण्यासाठी संस्कृत विश्वविद्यालयाची स्थापना रामटेक येथे करण्यात आली.

संस्कृत अध्ययन-अध्यापन-संशोधनाचे निरंतर कार्य विश्वविद्यालयात सुरू आहे. विश्वविद्यालयाचे संस्थापक कुलगुरू डॉ. पंकज चांदे आणि पूर्वकुलगुरू डॉ. उमा वैद्य यांचे साक्षेपी नेतृत्व आणि कर्तृत्वाने कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाने भारतातील महत्त्वपूर्ण संस्कृत विश्वविद्यालयांमध्ये आणि एकूणच उच्चशिक्षण क्षेत्रात महत्त्वाचे स्थान प्राप्त केले आहे. विविध वैशिष्ट्यपूर्ण, सर्जनशील आणि विद्यार्थी-संशोधक सन्मुख शैक्षणिक उपक्रम ही विद्यापीठाची विशेषता आहे. ही परंपरा कायम राखत, कुलगुरू प्रो. श्रीनिवास वरखेडी यांचे नेतृत्व तसेच मार्गदर्शनाखाली रामटेक येथे गुरुकुल स्थापन करण्याचा निर्णय विश्वविद्यालयातर्फे घेण्यात आला.

प्राचीन गुरुकुल परंपरा हे भारताचे असामान्य वैशिष्ट्य आहे. संस्कृत, संगीत, नृत्य इत्यादी काही क्षेत्रांत ही परंपरा दिसून येते. संस्कृत विश्वविद्यालयाचे तर भविष्याकरिता संस्कृत हे ध्येय आहे. याच ध्येयाचा विस्तार म्हणजे रामटेक येथे साकारण्यात येणारा गोळवलकर गुरुजी गुरुकुल प्रकल्प होय. विश्वविद्यालयाने भारताचा गुरुकुलरूपी बौद्धिक संपदा अधिकार पुनश्च कार्यप्रवण करण्याचा संकल्प केला आहे.

प्रख्यात तत्त्वज्ञ, राष्ट्रभक्त, संस्कृत विद्वान, राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघाचे द्वितीय सरसंघचालक माधव सदाशिव गोळवलकर यांचे जन्मस्थान रामटेक आणि त्यांचा संस्कृतव्यासंग लक्षात घेऊनच गुरुजींच्या स्मृतीपर कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाद्वारे रामटेक येथे प. पू. गोळवलकर गुरुजी गुरुकुल प्रस्थापित करण्यात येणार आहे. प्राचीन गुरुकुल परंपरा अखंड राहावी, पारंपरिक प्राचीन शास्त्रांचे ज्ञान विद्यार्थ्यांना मिळावे, विद्यार्थ्यांच्या माध्यमातून या ज्ञानाचे संक्रमण जागतिक पटलावर व्हावे, हा उद्देश या प्रकल्पामागे आहे.

गुरु-शिष्य परंपरेतील कर्तव्याची जाणीव ठेवून विश्वविद्यालयाने भावी पिढ्यांच्या ज्ञानपोषणाची जबाबदारी ओळखून गुरुकुल प्रकल्पाची उभारणी केली आहे. श्रवण, मनन, निदिध्यासन याद्वारे शिष्याने ज्ञान प्राप्त करावेच; परंतु त्याचे उपयोजन व उपयोग कुटुंब, समाज, देश, राष्ट्र यांच्यासाठी करावा. पारंपरिक शास्त्राध्यनाबरोबरच आत्मसंयमन, सामाजिक भानाची जाणीव करून देणे हे उद्देश यामागे आहेत. विविध संगणक, माहिती-तंत्रज्ञानादी विषयांचे, जगात आवश्यक अशा विविध सॉफ्ट स्किल्स, इंग्रजी संभाषण इत्यादींचे ज्ञानही विद्यार्थ्यांना देण्यात येणार आहे. एकूणच शिष्यांच्या शारीरिक, भावनिक, मानसिक व बौद्धिक अशा व्यक्तिमत्त्वाच्या सर्वांगीण पैलूंचा विकास आणि स्वामी विवेकानंदांना अपेक्षित असलेली मानवनिर्मिती हे ध्येय गुरुकुल प्रकल्पाचे आहे. या गुरुकुलात प्राक्शास्त्री (अकरावी, बारावी), शास्त्री (पदवी), सन्मानित शास्त्री (पदवी), आचार्य (एम.ए.), विशिष्टाचार्य (एम.फिल.) व विद्यावारिधी (पीएच.डी.)पर्यंत दर्शन, व्याकरण, साहित्य, ज्योतिष, योग इ. शास्त्रांमध्ये शिक्षण देण्यात येणार आहे. शिष्यांच्या रूपाने सर्जनशील आविष्काराची परंपरा गुरुकुलातून निर्माण होईल, असा विश्वास आहे.

संस्कृत साहित्यात निहित असलेल्या वैश्विक मूल्ये, मौलिक ज्ञानभांडाराची, क्रांतदर्शी विचारांची ओळख करून देणे, प्राचीन विविध शास्त्रांची आधुनिक युगातील विज्ञानाशी सांगड घालणे, प्राचीन व अर्वाचीन काळातील विविध शैक्षणिक गरजा, पर्यावरणादी समस्या यांच्यातील दुवा म्हणून कार्य करणे तसेच नवनवीन आव्हानांचा स्वीकार करण्यासाठी विद्यार्थ्यांना सक्षम व समर्थ बनविणे, विविध क्षेत्रांतील शिक्षण, संशोधन, नावीन्यपूर्ण आविष्कार, शोध यांना प्रोत्साहन देणे, व्यासपीठ देणे, आंतरविद्याशाखीय अध्ययनाद्वारे जीवनाच्या समग्र स्वरूपाचे ज्ञान होण्यासाठी दीपस्तंभाप्रमाणे मार्गदर्शन करणे,

विविध विद्याशाखांमधील प्रगत अध्ययनाला आणि संशोधनाला प्रोत्साहन देणे,

महाराष्ट्र शासनाने विश्वविद्यालयाला दृज्ञदवूसमकहम त्मेवनतबम ब्मदजमत म्हणून मान्यता दिली आहे. गुरुकुल प्रकल्पाद्वारे विश्वविद्यालय प्राचीन ज्ञानस्रोत केंद्र कार्यान्वित करण्याकडे अग्रेसर होत आहे. आगामी काळात विविधशाखीय संदर्भांचे, ज्ञानस्रोतांचे प्रामाणिक व विश्वासार्ह केंद्र म्हणून कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय मार्गदर्शक ठरेल, हे निःसंशय.

**जनसंपर्क अधिकारी,
कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत
विश्वविद्यालय, रामटेक**

Nagpur, NagpurMain
05/02/2019 Page No. 5

Hon'ble Chancellor & Governor of Maharashtra
Shri. C. Vidyasagar Rao enlightening the audience

Hon'ble **Shri. Nitinji Gadkari** addressing the gathering
delivering the speech

Respected **Shri. Bhaiyyaji Joshi,** Sarkaryawaha, RSS
addressing the gathering.

कविकुलगुरु-कालिदास-संस्कृतविश्वविद्यालयः

रामटेकम्

स्वस्ति 1940 तमे शकवर्षे विलम्बिनामसंवत्सरे माघमासे शुद्धप्रतिपदायां मङ्गलवासरे
फेब्रुवारीमासस्य पञ्चमदिनाङ्के नवदशाधिकद्विसहस्रतमे खिस्ताब्दे (05/02/2019)

महाराष्ट्रराज्यस्य मान्यराज्यपालमहोदयानां तथा मान्यकुलपतिमहोदयानां
मान्यानां श्रीमतां चेन्नमनेनी विद्यासागरराव महोदयानाम् आध्यक्ष्ये

महाराष्ट्रराज्यस्य मा. मुख्यमन्त्रिणः
श्रीमतः देवेन्द्र फडणवीस महोदयस्य शुभकरकमलाभ्यां

परमपूजनीय–माधवसदाशिवगोळवलकरगुरूजी–गुरुकुलस्य नूतनशैक्षिकभवनस्य लोकार्पणं सम्पन्नम्

दिव्यसान्निध्यम्

मान्याः श्रीमन्तः भय्याजी जोशी महाभागाः
सरकार्यवाहः, राष्ट्रियस्वयंसेवकसंघस्य

परमपूजनीयाः श्रीविश्वेशतीर्थश्रीपादाः
श्रीपेजावरमठाधिपतयः, उडुपी, कर्नाटकम्

प्रमुखातिथिः

मान्यः श्रीमान् नितीन गडकरी महाभागः
माननीयः मन्त्री, भारतसर्वकारस्य

गौरवोपस्थितिः

मा. श्री. विनोद तावडे महोदयः
मा. उच्च–तंत्र शिक्षणमन्त्री, महाराष्ट्रराज्यम्

मा. श्री. चंद्रशेखर बावनकुळे महोदयः
मा. ऊर्जामन्त्री, महाराष्ट्रराज्यम्

मा. श्री. कृपालजी तुमाने महाभागः
सांसदः, रामटेकलोकसभाक्षेत्रम्

मा. श्री. मल्लिकार्जुन रेड्डी महाभागः
विधायकः, रामटेकविधानसभाक्षेत्रम्

मा. श्री. गिरिश व्यास महाभागः
विधायकः, विधानपरिषदः सदस्यः, नागपुरम्

विशेषोपस्थितिः

मान्यः डॉ. पंकज चांदे महाभागः
मा. प्रथमकुलगुरुः

मान्या डॉ. उमा वैद्य महोदया
मा. पूर्वकुलगुरुः

मान्यः प्रा. श्रीनिवास वरखेडी महाभागः
मा. कुलगुरुः

डॉ. सी.जी. विजयकुमारः
संचालकः, नियोजन–विकासमण्डलस्य

डॉ. रामचन्द्रः जोशी
कुलसचिवः

श्री. सन्तोषः वाडीकर
उप–अभियन्ता, अभियान्त्रिकी विभागः

श्री. सतीशः अंभोरे
कार्यकारी–अभियन्ता, सा. बां. विभागः

सर्वे अधिष्ठातारः अध्यापकाश्च

Glimpses of Lokarpan Samaroha

Guruji Golwalkar Gurukulam

Concept note:

Gurukula System is an ancient Indian Concept of Education, wherein the participants get knowledge, by residing with the teacher as a part of his family. It was the only System of learning known in ancient India. The Gurukulas were the comprehensive centers of learning. There were three methods of learning, Shravana i.e. listening to the word as uttered by the teacher. Manana i.e. process of deliberation or reflection of the topic taught and Nidhidhyasana is complete comprehension by the student of the truth that is taught, so that he may live the truth and not merely explain it. Some of the objectives this system was,

- Self-control
- Character building
- Social awareness
- Personality development
- Inculcating pure knowledge
- Preservation of knowledge and culture

The Gurukula system stood strong on the basis of Guru-Shishya relationship. It could develop a holistic personality of a student. The Gurukula System not only taught the Shastras in depth and with practical but also made the student curious about each and everything. The system did not condition the student in any particular belief, religion, political or social thought and hence, student`s minds remain free to ask fundamental questions, enquire and learn.

Eventually this system of education came to an end. Modern system has evolved with time and has been influenced by the western system. The teacher student relationship also had to bare an adverse effect of it. The modern system has been affected by the changes and advances in technology. Education has been linked to employment only. So there is a need to amalgamate the traditional education system with the modern one.

Hence, the department focuses on establishing the Gurukula system of teaching again in the university. The schools will be Vyakarana, Sahityashastra, Vedanta, Veda-Vedanga . It will ensure students with an educational environment and it will help student to turn into an accomplished person in his field of interest. Imparting in depth knowledge of the Shastra will be the prime focus. Learning computer courses, English proficiency courses, modern technology including ICT courses will be an added advantage for students. The residential school, the Gurukulam will surely will cover both academics and co-curricular activities. In this Gurukulam, students will live in the close proximity of the teacher, where they will get an opportunity to look after mental, spiritual and physical wellness of a student. The course aims to develop such an environment where students can think out of the box and can convert their imagination to creativity.

Aims and objectives:

1. To rejuvenate, cherish the universal values, knowledge, wisdom and vision presented in Sanskrit language and literature.
2. To amalgamate the ancient Indian wisdom with the modern scientific thoughts.
3. The gurukula system will work as the link between past and present educational needs and environment so as to enable students to meet the challenges of future.
4. To encourage and promote education, innovation, research and discoveries in every field.
5. To develop a light house to imbibe the holistic vision of life through interdisciplinary approach
6. To provide facilities for advance studies and research in all the streams .

Guruji Madhav Sadashiv Golwalkar:

This Gurukula will be in the name of Guruji Madhav Sadashiv Golwalkar is a well-known philosopher, patriot, and a well-known Sanskrit scholar from Ramtek where the university is situated.

Golwakar was born on 19th February 1906 to Marathi Karhade Brahmin family Sadashiv and Lakshmibai at Ramtek, near Nagpur in Maharashtra. His family was prosperous and close-knit. Sadashivrao, a former clerk in the Posts and Telegraphs Department, becomes a teacher in the Central Provinces and ended his career as headmaster of high school. Golwalkar was the only surviving son of nine children. Since his father was frequently transferred around the country, he attended a number of schools. Golwalkar studied science and was apt and a political as a student. As an adolescent, he developed a deep interest in religion and spiritual meditation.

In 1922, Golwalkar enrolled in Hislop College, a missionary-run educational institute in Nagpur. In 1924 Golwalkar left Hislop College for Benaras Hindu University (BHU) in Varanasi, receiving a Bachelor of Science degree in 1925 and a master's degree in biology in 1927. He was influenced by Madan Mohan Malaviya, a nationalist leader and founder of the university. Golwalkar went to Madras to purpose a doctorate in Marine Biology, but could not complete it because of his father's retirement, he later taught Zoology for three years at BHU. His Students called him "Guruji" because of his beard, long hair and simple robe, a practice later continued in the Society.

Distinctive Features of Param Poojaniya Shri Guruji's Life and Work:

- He was a great scholar, wide and well read. He could talk on any subject with effective participation.
- His memory power was very remarkable.
- Guruji was a man with vision - a person who could look into the future and prepare his followers. For instance, he gave a very early warning of Chinese invasion of India (1962) and was the first person to do so boldly.
- He united various Sants and Sadhus on the platform of Vishwa Hindu Parishad which since 1964 has blossomed into a worldwide organization.
- Shri Madhav Sadashiv Golwalkar was a great soul of spirituality. He could have worked for his own salvation (Moksha). Instead he devoted himself to the service of Society.
- He could mix easily with all age groups and social groups, and win over their affection.
- He always shunned publicity in spite of his personal magnificent work and achievements. He worked and sacrificed for the good of the Society without desiring Publicity-It was his path of life.

The establishment of Gurukulam in the name of Shri Madhav Sadashiv Golwalkar will be a great tribute for him in his birthplace Ramtek. In the future it will give motivation for young generation to learn various Indic knowledge in a proper manner and a to propagate this knowledge in the world level.

Courses offered:

The courses offered in this Gurukulam will range from Prak-shastri to Acharya and Vidya varidhi in all the streams. (Sahitya, Ved-Vedangas, Vyakrana, Vedanta, Philosophy)

- Prak shastri (Equal to 12th)
- Shastri (Equal to Graduation)
- Acharya (Equal to Post Graduation)
- Vidyavaridhi (Equal to Ph.d)

Add on courses will be ICT, English proficiency, Spoken English, Math.

Eligibility criteria:Minimum qualification to enter the Gurukulam will be 10th pass.

Courtesy - Prof. Vijaykumar C.G.
Dean, Faculty of Vedavidya
Director, Board of Planning & Development
Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek

Conceptualized by
Prof. Shrinivasa Varakhedi
Vice-Chancellor, K.K.S.U.

Edited by
Dr. Renuka Bokare
Public Relations Officer, K.K.S.U.

Designed by
Shri. Umesh Patil
K.K.S.U.